

Nieuwsbrief # 9-2024

- [Inleiding](#)
- [Website onder constructie](#)
- [Activiteiten](#)
- [Terugblik insecten excursie in Oranjezon](#)
- [Damhertenexcursie 12 oktober](#)
- [Nogmaals de Meeuwenduinen](#)
- [Films, Festival en Klimaat](#)

Inleiding

We zijn al ver in de herfst maar wat betreft de temperatuur lijkt het soms meer zomer. Dat het wel degelijk herfst is, is te merken aan de dauw 's morgens op het gras, de steeds langer wordende schaduwen door de laag staande zon en de verkleuring van de bladeren. Toch zijn nog veel bomen behoorlijk groen. Ook de hoge piepjes van diverse kleine vogeltjes, zoals staartmezen en goudhaantjes, zijn voor mij een teken van de herfst.

Met de insecten wordt het steeds minder. Op zonnige dagen zijn er nog een aantal honingbijen, diverse zweefvliegen en gewone wespen te zien. Vooral de bloeiende klimop trekt met zijn zoete geur wespen en zweefvliegen. Ik heb deze zomer nauwelijks wespen gezien maar nu toch steeds een aantal. Ook is er af en toe nog een klein koolwitje, atalanta of libel te bewonderen. Maar het wordt rap minder. Daarentegen zijn bepaalde insecten juist in de winter te vinden zoals bijvoorbeeld de kleine en grote wintervlinder. Eind november begint de tijd weer om deze soorten te spotten.

Halverwege oktober was het ook voor de plantenwerkgroep tijd om het excursieprogramma te beëindigen. Met een laatste middaginventarisatie in Middelburg zit het er voor 2024 weer op. Het was een aardig afscheid met 72 soorten waarvan een paar bijzondere zoals stijf hardgras, zandgras en muurduivenkervel. De meest bijzondere was de gedrongen eikvaren onderaan de Spuibrug. Volgens Bert van de Hoef één van de 2 groeiplaatsen in Nederland!

Nu komt de tijd om de verzamelde gegevens te verwerken en een nieuw programma op te stellen. De Strandwerkgroep en het Vrij wandelen gaan nog door. De laatste excursies van 2024 staan in de agenda en op de website.

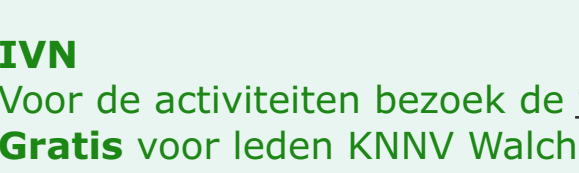
Waar het voor de insecten minder en minder wordt, is het voor de paddenstoelen nu een geweldige tijd, vochtig én warm. Overal zie je ze uit de grond uit schieten. In de volgende nieuwsbrief komt een terugblik van de KNNV-paddenstoelenexcursie o.l.v. Henk Remijn.

Voor degenen die liever natuur gerelateerde activiteiten binnen doen, zijn er in november en december 2 bijeenkomsten over werken met de microscoop (zie agenda). Verder worden er aan het eind van deze nieuwsbrief nog film- en festivaltips gegeven.

Zo blijft er altijd iets te genieten in en met de natuur.

Yvonne van Scheppingen

Website onder constructie

Half oktober zijn een aantal bestuursleden bij onze webmaster Naomi geweest om gezamenlijk de website te updaten. Behalve dat een aantal teksten achterhaald waren (zo stond er nog een Covidtekst in), kon je soms via verschillende routes op eenzelfde item (bijv. een werkgroep) uitkomen maar met toch iets andere teksten, etc. Het was een behoorlijke puzzel. Ook was er nog geen plaats voor de (digitale) Compositie, deze Nieuwsbrief en eventuele andere rapportages.

Inmiddels heeft Naomi al aardig wat wijzigingen aangebracht. Er zullen nog meerdere mailwisselingen plaatsvinden voor de website geheel aangevuld is en naar onze zin is. Intussen blijft de website gewoon online en kunnen eventuele opmerkingen of voorstellen naar Naomi gestuurd worden. webmaster@walcheren.knnv.nl Uiteraard wordt het in de nieuwsbrief gemeld als de website gereed is voor de komende jaren.

Activiteiten

Excursies, lezingen en werkgroepen van de afdeling Walcheren

Tijdstip en verzamellocaties, indien nu nog niet bekend, komen in de volgende nieuwsbrieven of zijn te vinden op de [website](#).

Wijze aanmelden

Graag altijd aanmelden voor de activiteiten via: knnv.walcheren@gmail.com

Werken met de microscoop

Zaterdag 16 november en zaterdag 14 december van 10:00-12:00 uur.

Locatie beide dagen: De Klimop, Kerkstraat 2, Koudekerke.

Maak kennis met de basestructuren van levende organismen.

Gedurende twee zaterdagochtenden zullen Cynthia de Kruiff en Gerrit Gosens leren hoe we met een microscoop om moeten gaan en hoe je een goed preparaat maakt.

De eerste ochtend wordt gestart met een algemene inleiding over de microscoop en het maken van een preparaat. Deze uitgebreide instructie wordt niet herhaald op de tweede ochtend. Dus mis het niet! Uiteraard worden er de tweede keer wel aanvullingen gegeven. Er kunnen maximaal 20 mensen deelnemen, in principe kun je je alleen voor beide dagen opgeven.

Het volledige programma is te vinden in de Compositie en op de [website](#).

Nieuwjaarsbijeenkomst

Zaterdag 11 januari 2025 van 10:00 - 12:30u.

Kom elkaar nieuwjaar wensen op deze gezellige ochtend tijdens de koffie/thee met lekkers en daarna een leuke natuurruze, een wandeling, ook voor mensen die minder goed ter been zijn, en bij terugkomst natuurlijk soep.

Locatie: De Klimop, Kerkstraat 2, Koudekerke

WERKGROEPEN

Maandagmiddag wandeling KNNV Walcheren van 14 - 16 uur.

Contactpersoon: Hilary Jellema-Brazier: 0118-750566

Maandag 2 december: Veerse bos. Vertrek vanaf de parkeerplaats van het natuurkampeertreint Het Veerse Gat.

Strandwerkgroep (steeds Neeltje Jans, eind van de Faelweg op het Noordzeestrand)

Contact: Elly Jacobusse: 06-29835816, ellyjacobusse@gmail.com of Marijke Wesseling: 06-49816260, m.g.wesseling@zeelandnet.nl

Dinsdag 19 november: Verzamelen om 9.15 uur.

Donderdag 5 december: Verzamelen om 9.35 uur.

Donderdag 19 december: Verzamelen om 9.50 uur.

Plantenwerkgroep (PWG)

Het excursie seizoen 2024 zit er weer op.

Eventuele extra excursies, bijvoorbeeld ivm eindejaarsplantenjacht, zullen via de werkgroepsapp bekend gemaakt worden. En natuurlijk op onze website.

Overige excursies

KNNV Bevelanden, iedere 1° zaterdag van de maand excursie op verschillende locaties.

Info via mail van Joh.eckhardt of op dag van excursie 06-23643846 (opgave is niet nodig).

Tijd: 10:00-12:00 uur.

Zaterdag 7 december: **Rammekens**.

Verzamelen aan het eind van de Schorerpolderweg aan de dijk (= voorbij de P van Fort Rammekens).

IVN

Voor de activiteiten bezoek de [website](#).

Gratis voor leden KNNV Walcheren.

Landgoed Ter Hooge

Zaterdag 28 december om 14:00 uur. Thema: Verrassende winterwandeling.

Vertrek vanaf P aan de Breeweg t.o. boerderij Pitteperk.

Terugblik insecten excursie in Oranjezon

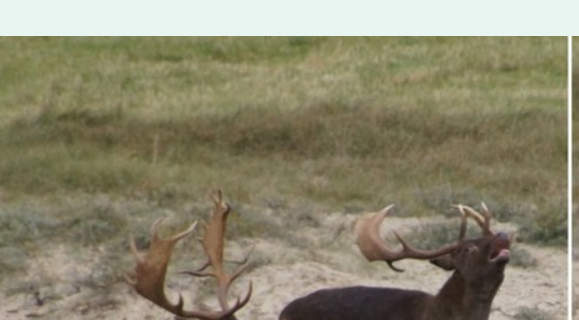
Tekst en foto's: Marijke Wesseling

Op zaterdag 14 september, met een heerlijk zonnige en weinig wind, een prima uitgangspunt voor leuke insectenwaarnemingen, gingen wij met 7 personen op pad met Lucien Calle. Hij heeft van jongs af aan interesse in insecten gehad en voor het Zeeuwse landschap en de Stichting landschapsbeheer veel inventarisaties gedaan.

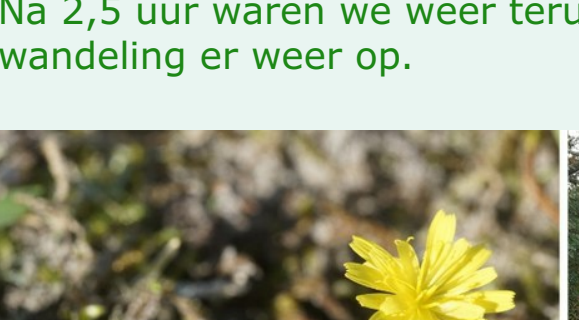
Meteen op het eerste veldje bij het pompstation waren al diverse vlinders te zien, kleine vuurvlieder, koolwitte en bruinblauwtje. Een stevige hommek trok onze aandacht. Zij had geel-zwarte beharing en op de achterdijen ontbrak de voor hommels kenmerkende verbreding om stuifmeel mee te kunnen verzamelen. Lucien kon ook nog 6 achterlijfsgeekstommen tellen. Conclusie, een vachtlijfsgeekstommel. Stuifmeel heeft zij ook niet nodig, zij legt haar eitjes bij een andere hommek in het nest en kijkt er verder niet meer naar om.

Hoe verloopt het broedseizoen van de koekoekshommel? Een koningin spoort met een soort reukorgaan een ondergronds nest op van een andere hommekoningin. Stilletjes dringt ze het nest binnen en blijft urenlang roerloos zitten. Zo lang, dat ze net zo begint te ruiken als de geur van het nest. Ze wrijft zichzelf heen en weer tegen de nestwand om de geur nog sterker te maken. Op een zeker moment verjaagt ze de gastkoningin of doodt haar met een ferme angelsteek. Ze neemt de rol van de koningin over en begint eitjes te leggen. De gastwerksters brengen jonge jongen terug. Eenmaal volwassen vliegen ze uit en paren. Daarna sterven de mannetjes. De koninginnen zoeken een beschutte plek tussen draaisel of aarde om daar te overwinteren.

We kregen uitleg hoe je insecten vast kunt pakken zonder de beestjes te beschadigen én zelf niet gestoken te worden. Voor ieder insect geldt een andere methode. Een libelle wordt bij 2 vleugels vastgepakt aan één kant, een vrouwtje sprokhaan bij de legboor (vooral niet aan de potten want die worden dan afgezet). Overigens tellen foto's van libellen die vastgehouden worden voor Waarnemingen.nl niet mee. Zij zijn nl. goed te determineren vanaf een foto of op zijn.

Allerlei hulpmiddelen werden getoond om insecten te vangen, zoals een net dat op verschillende manieren gebruikt kon worden. Zoals het slieden met een net door de vegetatie, het net met snelle draaiende bewegingen over de vegetatie of over het insect heen werpen en snel dicht maken.

Verder werden de exhauster (zie foto), witlaken met klootken en de bodemzeef gedemonstreerd. De essentie bij het omgaan met insecten was dat je vooral rustig werkt, snelle bewegingen verjagen insecten. Vooral belangrijk als je een foto wil maken, ga langzaam dicht naar het diertje toe.

Exhauster, om insecten mee op te zuigen

Mijn speciale interesse ging uit naar de sprokhanen. Hiervoor had Lucien een detectoer meegenomen. Sprokhanen zijn niet altijd gemakkelijk te zien, er één horen tellt ook als een aanwezigheid.

Voor de duinen is o.a. de **duinsabelsprokhaan** (foto links) een te inventariseren soort. Wij zagen een vrouwtje, kenmerkend was dat het zijschild geen onduidelijke overgang heeft.

Verder hebben we nog 2 groene sprokhanen gezien van de familie van de sabelsprokhanen, beiden vrouwtjes. De **zuidelijke boomsprokhaan** (foto rechts) heeft korte vleugels en verplaatst zich door te springen. Eenmaal volwassen, is de soort actief gedurende de maanden augustus tot november. De mannetjes laten zich vooral horen tussen zeven uur 's avonds en drie uur in de nacht.' Het lokaal wordt gemaakt door met de potten op de ondergrond te trommelen en bestaat uit korte series van ongeveer zes tikken. De vrouwtjes zetten met hun kromme legboor eitjes af in spleten in de schors van bomen.

Het **zuidelijk spitskopje** daarentegen heeft lange vleugels en een rechte legboor. Beide dieren eten gevarieerd, d.w.z. zowel plantaardig als dierlijk voedsel.

Damhertenexcursie 12 oktober

Tekst en foto's: Yvonne van Scheppingen en Anton van Haperen

Om 10 uur leidde Marijke Lieman van SBB de excursie in met de vraag hoeveel damherten er op de Kop van Schouwen rondlopen. Het bleken er zo'n 1200 te zijn met daarbij in het voorjaar ongeveer 350 jongen. Dat zijn er teveel voor het gebied met als gevolg dat bloeiende planten en jonge boompjes weinig kans hebben om op te groeien. Ook waren er steeds meer aanjongingen. Door afschot wordt gepoogd het aantal dieren terug te dringen. Hetgeen moeilijk is gezien de vele toeristen en het daardoor beperkte afschotgebied.

De excursie was niet beperkt tot de damherten. Marijke heeft veel kennis van het gebied en wees ons op van alles, zoals de inktvlekkenzwam op de esdoornbladeren, parasolzwammen, enclosures met jonge eikjes tegen de hertenvraat, etc. Ook wees ze al snel op zogenaamde bronstkuilen. Voor info en foto's over bronstkuilen, zie de [website van vereniging het edelhert](#).

Af en toe stonden we stil om naar het gebul van de mannetjes te luisteren. Het klinkt niet zo imposant als van edelherten maar het is duidelijk te horen en het gaat om hetzelfde machoedrag. Marijke vertelde dat de vrouwtjes de mooiste man(nen) kiezen en met meerdere mannen paren. De kalpjes worden in deze tijd verwerkt, maar het embryo groeit pas later. Dat wordt uitgestelde zwangerschap genoemd. De geboorte is in juni.

Inmiddels liepen we het duingebied in waar Leo ons opmerksaam maakte op **glad biggenkruid**, een zeldzame soort. Maar niet hier in het duin. Anton wees ons op wat bijzondere mossen, zoals het **biischopsmos**, **open rendiermos** en **duinstruifretje**, een soort van kalkrijk duinen die hier goed doet vanwege verstuiving met kalkrijk zand uit de ondergrond. We zagen buisvaren en een torenvalk en we speurden naar raven. Sinds 4 - 5 jaar broeden die in het gebied, waarvan het eerste en laatste jaar succesvol was met 2 jongen.

Ook het 3^e KNNV-bankje hebben we bewonderd en uitgetoerd. Wederom met een mooi uitzicht. Het duingebied biedt sowieso bijzonder mooie vergezichten. "Onzeuwse mooi" en "trots op Zeeland", werd er gezegd.

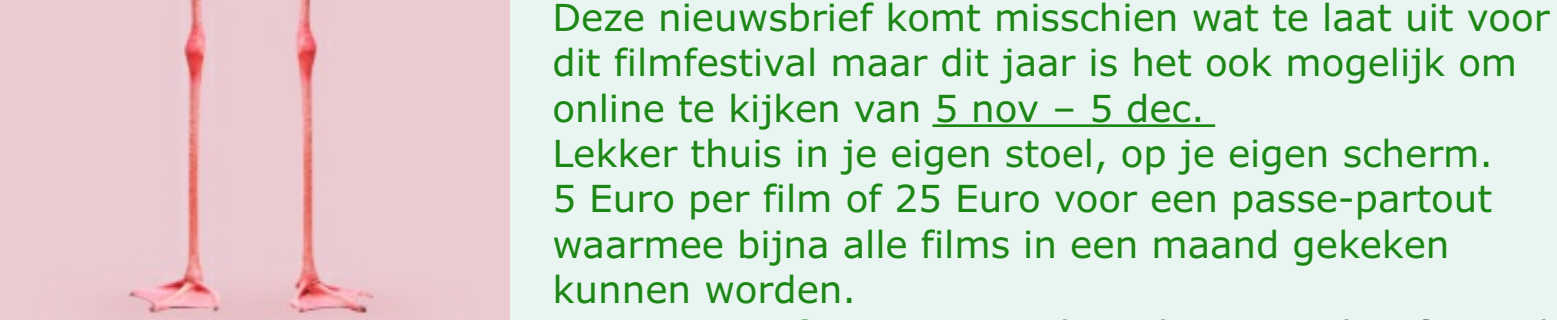
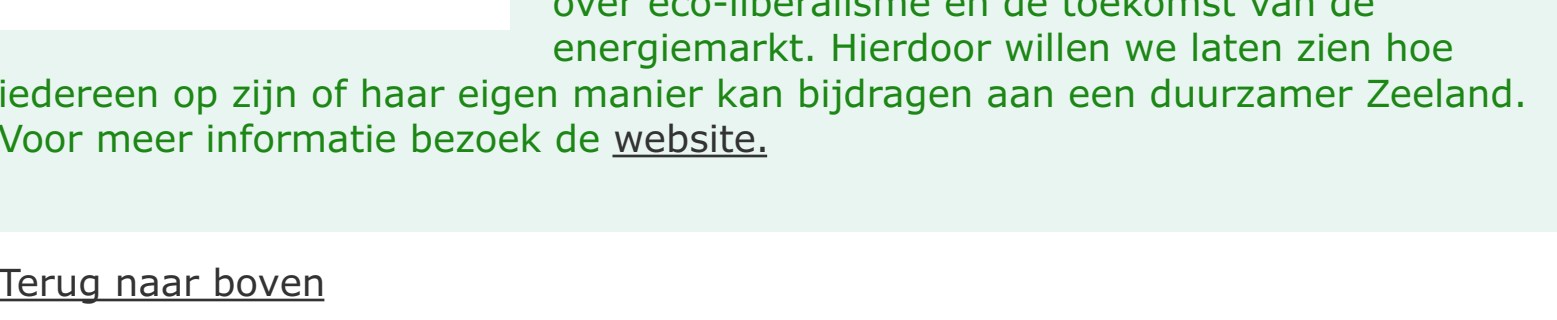

Foto van het 3^e bankje: Anton van Haperen

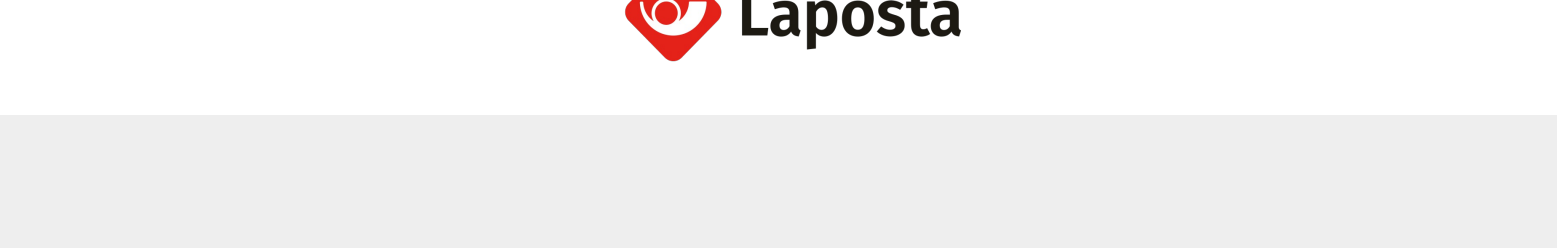
De wandeling leidde ons van het officiële pad af naar een uitzichtpunt over 'de arena' waar wel meer dan 100 damherten liepen. Het was mooi om te zien hoe de mannetjes elkaar probeerden te imponeren met hun gebul en schijnvaanvallen. Af en toe was er een kort gevecht, maar nooit lang. Ik had er wel de hele middag willen blijven.

Foto van de arena: Anton van Haperen

Terug in het bos liepen we nog langs een mooie waterplas en vertelde Marijke dat er in het gebied ook nog 70 Shetlandponies, 20 Exmoorponies en 7 Schotse hooglanders leven. Iedere soort heeft een eigen manier van grazen waardoor het gebied optimaal begraasd wordt. Na 2,5 uur waren we weer terug bij de auto's en zat deze mooie en gevarieerde wandeling er weer op.

Nogmaals de Meeuwenduinen

Tekst en foto's: Yvonne van Scheppingen

Geïnspireerd door de damhertenexcursie besloten mijn partner en ik weer eens naar de Meeuwenduinen te gaan. Ditmaal vanaf de vuurtoren te Haamstede. 23 Oktober was het een prachtige, zonnige dag en met 16gr heerlijk om te wandelen. Al snel kon de jas uit want het was best ploeteren over het duinpad. Heuvel op, heuvel af.

Wij waren niet de enige die door het zand ploeterden. Als snel zagen we 2 harige rupsen op het rulle zandpad. Na deze bovengenoemde te hebben, heb ik ze een handje geholpen door ze op de vegetatie bovenaan het pad te zetten. Dat voorkomt dat ze misschien door andere wandelaars vertrapt zouden worden en die waren er genoeg.

Het bleken rupsen van de **kleine beer** te zijn, een zeer algemene nachtvlinder. Even verderop vloog nog een **atalanta** en een roodgekleurde libel. We genoten van de route en de mooie uitzichten. Verder kon ik een van de rode libellen fotografieren. Zeer waarschijnlijk een mannetje **steenrode heidelibel**. Er vlogen er divers rond, vooral rond een mooie waterplas waar we helaas niet omheen mochten. We kwamen nog veel rupsen van de kleine beer tegen en 2 mooie zwarte rupsen met haren en rode kop. Rupsen van de **roomvlek**, een zeldzame, mooie dagactieve nachtvlinder. Beide soorten overwinteren als rups.

Aangekomen bij het KNNV-bankje hebben we van het uitzicht genoten. Er liep een mannetje **damhert** met een kleine harem. Hij ging er relaxed bij liggen. Toen er op een gegeven moment gebul in de buurt klonk, stond hij snel op en rende al burlend richting het geluid. Er klonk niet alleen gebul maar ook 'gekekker'. Onmiskenbaar het geluid van **boomkickers** die in de Meeuwenduinen voorkomen. Voor de zekerheid heb ik het geluid nog even op internet opgezocht. Later hoorden we ze op meer locaties. Toch bijzonder, roepende kikkertjes in oktober.

Wij besloten terug te keren door het duin. Het was een prachtige tocht waarin we behalve de damherten, onverwacht veel klein leven tegenkwamen: 22 rupsen kleine beer, 2 rupsen roomvlek, een tiental heidelibel, 4 overvliegende atalanta's en op 4 locaties roepende boomkikkertjes.

Films, Festival en Klimaat

Wildlife Film Festival Rotterdam en Wageningen (WFFR)

WFFR is het jaarlijks filmfestival met de mooiste natuurfilms uit binnen- en buitenland en wordt gehouden van 4 - 10 november 2024 in het Cinerama Filmtheater in Rotterdam én in Visum Mundi in Wageningen (13-17 november). Het bestaat dit jaar 10 jaar!

Er worden ruim 50 natuurfilms van uiteenlopende aard getoond.

Deze nieuwsbrief komt misschien wat te laat uit voor dit filmfestival maar dit jaar is het ook mogelijk om online te kijken van 5 nov - 5 dec. Lekker thuis in je eigen stoel, op je eigen scherm. 5 Euro per film of 25 Euro voor een passe-partout waarmee bijna alle films in een maand gekeken kunnen worden.

Voor meer informatie: [zie de website van het festival](#)

Zaterdag 14 december van 10 - 16:30 uur.

Floron en KNNV organiseren samen 'Het grootste botanische evenement van Nederland!' Met veel lezingen, discussies, workshops en stands.

Locatie: Radboud Universiteit, Linnaeusgebouw te Nijmegen. Goed bereikbaar met het OV. Voor meer informatie zie de [website van floron](#).

Mocht u dit niet kunnen bijwonen dan zijn de presentaties op de website van Floron terug te kijken. Ook van voorgaande jaren zijn de presentaties nog beschikbaar.

Niet echt veldbiologie maar wel belangrijk.

Zeeuwse klimaatweek

Maandag 11 t/m zondag 17 november. Tijdens de Zeeuwse Klimaatweek organiseert de Zeeuwse Bibliotheek, samen met andere organisaties, activiteiten voor jong en oud. Van voorlezen over het klimaat en een speelgoedruilbeurs tot een lezingen over eco-liberalisme en de toekomst van de energiemarkt. Hierdoor willen we laten zien hoe

iedereen op zijn of haar eigen manier kan bijdragen aan een duurzamer Zeeland. Voor meer informatie bezoek de [website](#).

[Terug naar boven](#)

Deze e-mail is verzonden aan [\[naam\]](#). Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). * U kunt ook uw [gegevens inzien en wijzigen](#). * Voor een goede ontvangst voegt u ledenadministratie@walcheren.knnv.nl toe aan uw adresboek.

